

Кримінально-виконавча система України у 2024 році. Статистичний огляд

Олександр Букалов, «Донецький Меморіал», ©

В місяцях позбавлення волі кримінально-виконавчої системи України, які контролюються українською владою, тобто без установ Криму та окупованої частини інших областей, згідно даним, наданим «Донецькому Меморіалу» Департаментом з питань виконання кримінальних покарань Мініюсту України, станом на 01.01.2025 року трималося 37119 осіб (лист Департаменту-№ 18/10-пі/5.4.3/14-25/14/2/24.1-25 від 30.01.2025 р., тут і надалі в дужках – станом на 01.01.2024 р. – 44024 осіб). За рік чисельність осіб в місяцях позбавлення волі зменшилась на 6905 осіб (рік тому зросла на 1298 осіб), або на –15,68% (+ 3,04%).

Станом на 01.01.2025 в Державній кримінально-виконавчій службі України налічувалось 86 функціонуючих установ виконання покарань, а також 5 таборів для тримання військовополонених.

Динаміка чисельності осіб в установах кримінально-виконавчої системи за останні вісім років наведена у наступній таблиці 1.

Таблиця 1

	Загальна чисельність осіб в установах кримінально-виконавчої служби	Зміна чисельності осіб в установах кримінально-виконавчої служби у % до попереднього року
01.01.2005	188 465	- 1,68
01.01.2014	126 937	- 13,71%
01.01.2018	57 100	- 5,46%
01.01.2019	55 078	- 3,54%
01.01.2020	52 863	- 4,02%
01.01.2021	49 823	- 5,75%
01.01.2022	48 251	- 3,16%
01.01.2023	42 726	- 11,45%
01.01.2024	44 024	+ 3,04%
01.01.2025	37 119	- 15,68

Показник числа в'язнів на 100 тис. населення для України в даний час реально розрахувати неможливо з декількох причин. Якщо чисельність в'язнів відома, то чисельність населення країни – особливо після початку агресії Росії – визначити неможливо. Не ясно, чи відносити до актуального населення країни мільйони осіб, які вимушено мешкають нині поза межами країни. Також дуже приблизно відомо число мешканців окупованих територій. Тому цього року, як і у попередні, найбільш справедливо буде відмовитись від розрахунку цього показника. У 2021 році він складав 117.

Під вартою у слідчих ізоляторах та установах виконання покарань з функцією СІЗО станом на 01.01.2025р. трималося – 12948 осіб (13400 осіб), в тому числі 804 жінки (830 жінок). Число неповнолітніх в СІЗО – 98 осіб (50 осіб). Отже за рік число всіх осіб, які тримаються під вартою, зменшилось на 452 особи (роком раніше зросло на 496 осіб), або на – 3,37% (+ 3,84%).

У 2024 році не потрапили до установ виконання покарань з СІЗО та були з них звільнені 9861 особа (минулого року – 8217 осіб). Серед головних причин, з яких особи звільнялися з СІЗО впродовж 2024 року – у зв'язку зі зміною запобіжного заходу – 3042 особи (5715 осіб), у зв'язку із закінченням строку покарання (включаючи умовно-дострокове звільнення) – 1036 осіб (1675 осіб), у зв'язку із застосуванням судами мір покарання, не пов'язаних з позбавленням волі – 338 осіб (781 особа), у зв'язку з припиненням справ судами та за виправдувальними вироками – 8 осіб (25 осіб).

Статистичні дані щодо причин звільнення осіб з СІЗО в останні роки наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

З СІЗО було звільнено	2004	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Усього	14 186	8 788	9 369	8 656	8 380	8 796	8 217	9 861
У зв'язку із застосуванням судами покарань, не пов'язаних з позбавленням волі	8 392	1 005	1 001	9 43	8 80	9 85	7 81	3 38
У зв'язку зі зміною запобіжного заходу на більш м'який	2 103	2 017	4 998	4 629	4 657	5 173	5 715	3 042
У зв'язку із закінченням терміну покарання (в т.ч. УДЗ)	3 604	2 745	5 46	4 71	2 462	2 056	1 675	1 036
У зв'язку з припиненням справ судами та за виправдувальними вироками	46	3 81	3 1	3 0	3 3	5 8	2 5	8

Очевидно що названими причинами підстави звільнення з СІЗО не вичерпуються. Та якщо в попередні роки на них припадало 94% - 99,7% то у 2024 році менше 45%. Тобто з'явилась ще одна дуже вагома підстава звільнення. Можливо саме про неї йдеться у відповіді ДКВС на питання про звільнення СІЗО:

«Збір та узагальнення даних про кількість осіб, звільнених зі слідчих ізоляторів у зв'язку із припиненням справ органами слідства та дізнання не передбачено аналітичною інформацією Державної кримінально-виконавчої служби України».

Чисельність засуджених осіб за 2024 рік зменшилась з 30624 осіб до 24171, тобто на 6453 особи (минулого року зросла на 802 особи), або на – 21,07% (+ 2,69%).

У виховних колоніях для неповнолітніх відбувають покарання 50 осіб (54 особи), з них у віці до 18 років – 22 особи (28 осіб).

Чисельність засуджених жінок, які відбувають покарання у кримінально-виконавчих установах – 1417 жінок (1656 жінок).

Чисельність довічно ув'язнених осіб становила на 1 січня 2025 року 1579 осіб (1591 особа), в тому числі 30 жінок (26 жінок).

Протягом року число довічно засуджених в'язнів зменшилось на 12 осіб (минулого року – зросло на 13 осіб).

Протягом 2024 року з установ ДКВС було звільнено 16653 особи (9971 особа). А от з даними про число осіб, новоприбулих до установ системи, залишаються складнощі. Розрахунок балансу загальної чисельності ув'язнених осіб в установах ДКВС є доволі дивним.

У 2024 році загальна чисельність осіб в установах системи зменшилась на 6905 осіб, звільнено було 16653 особи та вмерло 368 осіб, отже число осіб, які протягом року потрапили до установ системи мало би бути приблизно біля 10,1 тис. осіб. Натомість відомство повідомляє, що до установ системи надійшло 36953 особи. Така ж ситуація з даними за 2023 рік.

Таке велике число новоприбулих осіб може бути пояснено, якщо осіб, які перевозяться з установи до установи кожний раз вважати новоприбулою особою та рахувати її декілька разів. Наше прохання у запиті до відомства повідомляти нам тільки число осіб, які потрапляють до установ кримінально-виконавчої служби так би мовити «ззовні», на превеликий жаль, поки що залишилось без уваги. Це дивно й тому, що раніше – років десять тому – таких непорозумінь не виникало, бо фахівці відомства могли адекватно порахувати число осіб, які щороку потрапляли до установ системи. Отже наразі навести саме офіційні дані, а не власний розрахунок числа осіб, які фактично протягом року поступають до установ кримінально-виконавчої служби, поки що не виявляється можливим.

Спостерігається і така дивна річ в підрахунку всіх осіб, звільнених за усіма підставами з установ ДКВС у 2024 році. Умовно їх можна поділити на три групи: звільнені за УДЗ, звільнені по закінченню строку відбування покарання і звільнені СІЗО.

ДКВС повідомляє, загалом з установ системи звільнено 16 653 особи. За УДЗ звільнено 9236 осіб, з СІЗО 9 861 особа, серед яких звільнені за закінченням строку відбування покарання, включаючи УДЗ 1036 осіб. Якщо останні повністю враховані у число звільнених за УДЗ, то ці дві групи звільнених осіб вже налічують 9861+9236 – 1036 = 18061. А ще є чимало осіб, звільнених по відбуттю терміну покарання. І сумарне число цих трьох груп набагато перевищує офіційно повідомлену чисельність звільнених з установ системи осіб 16653. Це ще одне диво статистики від ДКВС.

Умовно-достроково у 2024 році було звільнено 9236 осіб (рік тому – 3274 осіб, сім років тому – 9 244 особи) із загального числа у 11474 особи, які формально підпадали під УДЗ (рік тому – 9534 особи). Це складає 80,5% від числа осіб, які формально підпадали під УДЗ. Варто звернути увагу на специфічну динаміку цього показника. Він складав рік тому 34,34% шість років тому – 37,8%, вісім років тому – 41,15%, десять років тому – 53,5%. Тенденція очевидна. Невідомо, через які причини цей показник раптом сягнув 80,5%.

Звільнитись раніше встановленого судом строку особа може не тільки отримавши умовно-дострокове звільнення, а й у випадку помилування. Про шанс бути помилуваним свідчить відповідна статистика. За інформацією, наданою Департаментом з питань звернення громадян Офісу Президента України, протягом 2024 року до управління з питань помилування Департаменту громадянства, помилування, державних нагород Офісу Президента України надійшли клопотання про помилування 227 засуджених осіб (рік тому – щодо 482, два роки тому – щодо 1422 засуджених осіб). Комісією при Президенті України у питаннях помилування протягом року проведено два засідання (роком раніше – чотири, двома роками раніше – три), на яких розглянуто клопотання про помилування 105 осіб (роком раніше – 354 осіб, двома роками раніше – 848 осіб). У 2024 році акти про помилування не видавалися, як і у попередньому році (у 2022 році було видано чотири укази про помилування 363 осіб) (лист №22/1-08/1092 від 21.01.2025).

Прес-конференцій, брифінгів або навіть видання прес-релізів про помилування впродовж 2024 року не було (як і у 2023 та 2022 та 2021 роках), як і не було ініційовано за ці роки будь-яких публікацій з цих питань в ЗМІ. Для порівняння: у 2015-2018 роках брифінги проводились щопівроку.

Число працездатних осіб в установах виконання покарань станом на 01.01.2025 р. становило 20776 осіб (рік тому – 19010 осіб), або 85,95% від числа всіх засуджених осіб (рік тому 62,08%), із них забезпечено роботою 8620 осіб (рік тому – 6414 осіб, два роки тому – 4925 осіб). Це складає 41,49% від числа працездатних (на 01.01.2024 – 33,74%) та 35,66% від загального числа засуджених (рік тому – 20,94%).

У 2024 році середньомісячна зарплата працюючих засуджених складала 3503,02 грн. Вона складала на місяць у 2022 році 2306,50 грн, три роки тому – 2067 грн. За 2023 рік відомство повідомило наступне: «*Станом на 1 травня 2023 року, розмір заробітної плати працевлаштованим засудженим за трудовими договорами та цивільно-правовими договорами встановлено на рівні не нижчому за законодавчо визначений розмір мінімальної заробітної плати (у місячному розмірі – 6700 грн. та у погодинному розмірі – 40.46 грн)*».

Очевидно, що це не є фактична середня зарплата, то ж відомство її минулого року не повідомило.

Певним показником складності проблем в медичній сфері та в наданні медичних послуг є рівень захворюваності, смертності та число випадків суїцидів в установах відомства.

За даними Центру охорони здоров'я ДКВС України (лист №117-ЦА-25 від 21.01.2025) протягом 2024 року в установах виконання покарань ДКВС України на підконтрольних Уряду України територіях вмерло 368 осіб (373 особи), з них у слідчих ізоляторах та УВП – 129 осіб (167 осіб). Число випадків суїциду під час перебування осіб в

усіх установах позбавлення волі у 2024 році становило 37 осіб (6б), з них випадків у слідчих ізоляторах та УВП – 15 осіб (37 осіб). ДКВС повідомило майже такі ж дані – 36 випадків самогубств засуджених та осіб, взятих під варту, з них у СІЗО/УВП - 14 випадків. Дані за 2023 рік, повідомлені цими структурами, відрізнялись між собою дуже сильно.

Рівень смертності ув'язнених осіб у 2024 році дещо зріс – з 8,47 випадків на одну тисячу ув'язнених до 9,91. Випадків суїциду поменшало з 1,50 до 1,00 випадків на одну тисячу ув'язнених. Натомість таким рівень суїцидів був у 2019-2021 роках.

Число в'язнів, хворих на туберкульоз, на кінець 2024 року в установах ДКВС України, на підконтрольних уряду України територіях склало 415 осіб (537 осіб), в тому числі 129 осіб (152 особи) – у СІЗО та в УВП. В розрахунку на 1 тис. ув'язнених число таких хворих за 2024 рік дещо знизилось – з 12,20 до 11,18 і є значно меншим «довоєнного» показника 2021 року у 16,60.

Кількість осіб, що живуть з ВІЛ та перебувають на обліку в закладах охорони здоров'я ЦОЗ ДКВС України на підконтрольних уряду України територіях станом на 01.01.2025 року становила 3150 осіб (3611 осіб), з них в СІЗО та УВП перебувало 1096 осіб (1006 осіб). В СІЗО тримаються крім осіб, взятих під варту, ще й засуджені, зокрема госпобслуга, і скільки з осіб в СІЗО та в УВП є саме особами, взятими від варту, ЦОЗ ДКВС не повідомляє, оскільки звітними формами, що ведуться ЦОЗ, розмежування в УВП на засуджених та осіб, взятих під варту, не передбачено. Показник хворих на 1 тис. ув'язнених дещо зріс з 82,02 до 84,86 і є найвищим за всі роки..

Динаміка цих показників за останні роки наведена у таблиці 3

Захворюваність і смертність в установах Департаменту у 2003, 2012 та у 2018-2024 роках

Таблиця 3

Показники	2003	2012	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість осіб в місцях позбавлення волі на 01 січня наступного року	191 677	147 112	55 078	52863	49 823	48 251	42 726	44 024	37 119
Померло	824	1 021	484	517	485	454	432	373	368
На 1 тис. ув'язнених	4,30	6,94	8,79	9,78	9,73	9,41	10,11	8,47	9,91
Випадків суїциду	41	65	47	51	52	45	21	66	37
На 1 тис. ув'язнених	0,21	0,442	0,85	0,96	1,04	0,93	0,49	1,50	1,00
Хворих на туберкульоз в активній формі на 01 січня наступного року	9 080	н. д.	1141	1113	886	801	446	537	415
На 1 тис. ув'язнених	47,37		20,72	21,05	17,78	16,60	10,44	12,20	11,18
ВІЛ-інфікованих на 01 січня наступного року	1 917	6957	3859	3824	3901	3993	3415	3611	3150
На 1 тис. ув'язнених	10,0	47,3	70,06	72,34	78,30	82,75	79,92	82,02	84,86

Станом на 1 січня 2025 року в установах виконання покарань ДКВС України утримувалося 1213 осіб, які мають інвалідність (роком раніше – 1069 осіб). Скільки з них перебувають у СІЗО та УВП ЦОЗ не повідомляє. Натомість зазначає, що інвалідів I групи тримається 37 осіб, інвалідів II групи 315 осіб, інвалідів III групи – 861 особа.

За даними **Центру пробації**, на обліку уповноважених органів з питань пробації станом на 01.01.2024 перебували 63336 осіб, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та звільнених від відбування покарання з випробуванням (роком раніше – 67 345 осіб), з них 309 неповнолітніх (роком раніше – 457 осіб) (лист № 11/5-ЗПП/1/Ян-25 від 14.01.2025).

Протягом 2024 року в Державній кримінально-виконавчій службі України не законсервовано та не закрито жодної установи виконання покарань.

Ув'язнені особи є і в деяких інших відомствах.

Територіальні органи **Національної поліції** станом на 01.01.2025 року налічують 95 ізоляторів тимчасового тримання (рік тому – 117, два роки тому – 125) із загальним лімітом наповнення 2,2 тис. місць (2470 місць). В них станом на 1 січня 2025 року перебувало 94 особи (112 осіб). Всього протягом 2024 року в ІГТ утримувалось 32,3 тис. осіб (34128 осіб)

Протягом 2024 року одна особа, яка утримувалася в ІГТ, померла внаслідок хронічної ішемічної хвороби серця (рік тому - дві особи).

Щодо числа працівників підрозділів Національної поліції, які загинули протягом 2024 р., було повідомлено наступне:

Органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до законодавства України беруть участь в обороні України (у тому числі шляхом безпосереднього ведення бойових дій), у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану. Враховуючи специфіку повноважень та завдань, які виконують працівники поліції в період дії воєнного стану, та з метою недопущення поширення дезінформації про кількісні показники втрат сил безпеки і оборони України, до складу яких входить Національна поліція України, попередження погіршення морально-психологічного стану поліцейських, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії РФ, розголошення інформації щодо працівників Національної поліції, які загинули протягом 2024 року, суперечить воєнній доцільності, відповідає інтересам держави-агресора.

Враховуючи вищевикладене, поширення запитуваної інформації може завдати істотної шкоди інтересам національної безпеки, територіальній цілісності або громадському порядку, правам інших людей та мати

непоправні наслідки. Шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні. (лист № 7675-2025 від 16.01.2025).

В СБУ функціонує один ізолятор тимчасового тримання у м. Києві - для тримання осіб, підозрюваних у підготовці чи проведенні розвідувально-підривної, терористичної діяльності та вчиненні інших злочинів, розслідування яких віднесено до компетенції органів СБУ. Місткість ізолятора складає 48 осіб. Станом на 01.01.2025 року в ньому трималося 13 осіб, а загалом протягом 2024 року перебувало 207 осіб. Випадків смерті утримуваних осіб у 2024 році не було (лист СБУ № 16/Б-1-П/36/81 від 16.01.2025 р.).

До Міноборони України цьогоріч запит щодо кількості осіб у дисбаті та на гауптвахтах не спрямовувався, виходячи з позиції відомства, висловленої рік тому. Вона полягає в тому, що на час воєнного стану «виключно в інтересах національної безпеки запитувана інформація наразі не може бути надана». Натомість Українська правда повідомила з посиланням на пресцентр судової влади, що «в 2022 році притягнули до адміністративної відповідальності (арешт з утриманням на гауптвахті) за статтею 172-20 КУпАП 1569 військових, а в 2023 році – 4266. За 2024-й звіт ще не сформований» (<https://www.pravda.com.ua/news/2025/01/29/7495760/>).

Діти, які скоїли кримінальні злочини у віці до 14 років, направляються до шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації. Ці заклади перебувають у підпорядкуванні Міністерства освіти та науки України. Як повідомило Міністерство, на початок 2025 року в Україні функціонує два заклади: один – це Макіївське професійне училище соціальної реабілітації імені А.С.Макаренка для хлопчиків, яке розміщене у селищі Інгулецьке, Кіровоградська область, та Комишуваська школа соціальної реабілітації, розташоване у селищі Комишуваха, Запорізька область.

У 2022 році будівлю Комишуваської школи соціальної реабілітації було пошкоджено внаслідок воєнних дій. З метою створення безпечних та комфортних умов навчання та проживання неповнолітніх, тимчасово, на період ведення бойових дій на території Запорізької області, направлення учнів до Комишуваської школи соціальної реабілітації здійснюється наказами МОН за адресою Макіївського професійного училища соціальної реабілітації ім. А. С. Макаренка. Станом на 01.01.2025 учні у Комишуваській школі соціальної реабілітації відсутні.

У Макіївському професійному училищі соціальної реабілітації ім. А. С. Макаренка станом на 01.01.2025 навчалось 11 хлопців (рік тому – дев'ять вихованців – вісім хлопців і одна дівчина). Наказом Міністерства освіти і науки України від 14.08.2024 № 1133 «Про зміну найменування Макіївського професійного училища соціальної реабілітації ім. А. С. Макаренка» змінено найменування Макіївського професійного училища соціальної реабілітації ім. А. С. Макаренка на Центральноукраїнське професійне училище соціальної реабілітації. На сьогоднішній день заклад освіти вживає заходи щодо виконання цього наказу (лист № 5/60-25 від 21.01.2024 р.).

Про рівень дотримання законності під час тримання ув'язнених осіб свідчить число порушень з боку персоналу установ. Справжнє число таких випадків оцінити неможливо, але отримані від **Офісу Генерального прокурора** статистичні дані надають певне уявлення про масштаби явища.

Офісом Генерального прокурора надані статистичні відомості про кількість звільнених за ініціативою прокурора незаконно утримуваних осіб, розглянутих документів прокурорського реагування, притягнутих до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної відповідальності осіб, скасованих, приведених у відповідність актів, а також внесених відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань за період 2024 року (у дужках – за 2023 рік), які наведені у таблиці 4.

Таблиця 4

	Звільнено за ініціативою прокурора незаконно утримуваних осіб	Розглянуто документів прокурорського реагування з життям заходів щодо усунення порушень законів	Притягнуто до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної відповідальності осіб	Скасовано, приведено у відповідність актів	Внесено відомостей до ЄРДР
Усього *	30 (--)	3648 (3477)	2237 (2190)	686 (695)	171 (151)
Слідчі ізолятори	6 (10)	336 (366)	365 (405)	83 (88)	11 (14)
Арештні дома		Н. д. (11)	Н. д. (11)		0
Виправні центри		55 (70)	60 (67)	14 (8)	1 (3)
Виправні колонії	5 (3)	809 (922)	961 (1015)	430 (516)	48 (52)
Виховні колонії		3 (3)	3 (3)		
Лікувальні заклади ДКВС		161 (196)	38 (34)	23 (1)	23 (27)
Уповноважені органи з питань пробації		857 (780)	52 (47)	40 (11)	66 (36)

* включно не тільки з пенітенціарними закладами, а й з психіатричними лікарнями, військовими частинами та деякими іншими.

«Упродовж 2024 року виявлено 123 працівника ДКВС України з урахуванням осіб які вчинили кримінальне правопорушення у попередні звітні періоди (відповідно до звітності за формою №2 «Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення»).

Водночас звітністю органів прокуратури України не передбачено обліку статистичних відомостей щодо кількості виявлених органами прокуратури порушень, допущених персоналом установ виконання покарань, відомості щодо притягнутих до відповідальності працівників установ виконання покарань за видами (дисциплінарна адміністративна матеріальна) форми № П не виокремлюються.

У зв'язку з викладеним надати запитувану інформацію в цій частині немає можливості» (лист № 27/3-86вих-25 від 20.01.2025).

Суттєвим елементом виявлення катувань та жорстокого поводження є збір інформації про такі випадки, і в першу чергу її надають особи, які потерпають від такого поводження. Вони це роблять, зокрема, надсилаючи скарги. Тому важливими показниками є кількість отриманих скарг, обов'язково кількість скарг, визнаних обґрунтованими, та кількість задоволених скарг.

Щодо скарг ув'язнених осіб Міністерство юстиції України повідомляє:

«Згідно з даними системи електронного документообігу «АСКОД» Міністерства юстиції України за 2024 рік зареєстровано 276 скарг засуджених. При цьому інформуємо, що пошук документів у визначений період здійснювався за параметрами пошуку «соціальний стан» «особа, що позбавлена волі; особа, воля якої обмежена», отже отримане значення може бути неостаточним.

Додатково зазначаємо, що більш детальну інформацію про кількість задоволених скарг або таких, що визнані обґрунтованими, надати не вбачається можливим у зв'язку з відсутністю відповідних параметрів пошуку документів в системі електронного документообігу «АСКОД» Міністерства юстиції України. Облік вхідної кореспонденції Міністерства юстиції України не ведеться в розрізі запитуваної інформації». (лист Мініюсту №14085/ПІ-ЮР-267/7 від 30.01.2025).

Цими зауваженнями відомство визнає, що система обліку скарг не передбачає роботу з ними, фіксацію кількості задоволених скарг або таких, що визнані обґрунтованими. Але ж без такого підрахунку неможливо аналізувати обставини, які викликають скарги, неможливо боротися з причинами, що їх породжують, в тому числі і з жорстоким поводженням. Отже все, що робить відомство зі скаргами – це просто їх рахує. І все.

Однією з небагатьох інституцій в країні, яка має повноваження сприяти забезпеченню дотримання прав людини, є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (надалі – Уповноважений). З 1 липня 2022 року це Лубінець Дмитро Валерійович. Особливо значимою роль Уповноваженого є для ув'язнених осіб, бо закон зобов'язує адміністрації установ виконання покарань безперешкодно направляти скарги ув'язнених до омбудсмена. До того ж, відповідно до статті 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», на Уповноваженого покладаються функції національного превентивного механізму (надалі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

За наданими Секретаріатом Уповноваженого даними, в рамках реалізації НПМ упродовж 2024 року групами НПМ здійснено 543 (538) відвідування місць несвободи. До пенітенціарних закладів зазвичай здійснюється близько 1/5 з них (117 з 538 у 2023 та 61 з 345 у 2022), тобто понад 100. Точне число наводиться у щорічній Доповіді Уповноваженого, яка за 2024 рік ще не оприлюднена.

За результатами відвідувань місць несвободи складені звіти, внесені подання з рекомендаціями та пропозиціями про усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина. Впродовж 2024 року Уповноваженим на підставі статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» внесено 70 подань до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадовим і службовим особам про усунення виявлених порушень прав людини в місцях несвободи. Рекомендації та пропозиції, надані в результаті моніторингових візитів, зазвичай містяться у звітах про візити та в поданнях, і їх кількість Секретаріатом не рахується. Яка частина з них стосується саме пенітенціарних закладів, Секретаріат не повідомляє, зазвичай посилаючись на те, що таке виокремлення рекомендацій щодо закладів окремих відомств не передбачено статистичною звітністю.

Щодо числа залучених до моніторингових візитів представників громадських організацій, які для участі у візитах мають отримати від Уповноваженого відповідні доручення, Секретаріат повідомив, що упродовж 2024 року Уповноваженим видано 183 таких письмових доручень (177 доручень у попередньому 2023 році). Яка частина з них були видано саме представникам громадських організацій, Секретаріат не повідомив. До відвідувань був також залучений один фахівець у сфері охорони здоров'я. (лист № 704/2/49.13/25/31/25/39.4 від 17.01.2025).

До Уповноваженого у 2024 році надійшло 4717 (3957) звернень з повідомленнями про порушення права на інформацію. Протягом 2024 року Представниками Уповноваженого та уповноваженими особами Секретаріату Уповноваженого було складено 31 (44) протокол (0,66% від числа звернень, 1,11% у 2023) про адміністративне правопорушення за статтею 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з порушенням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» (далі – Закон), з них по 10 (7) протоколам судами прийняті рішення про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу на винних посадових осіб. Також протягом 2024 року було внесено 2 подання (6) Уповноваженого щодо порушень законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про звернення громадян».

На питання про висновки та рекомендації, спрямовані на поліпшення стану забезпечення прав і свобод людини і громадянина у сфері доступу до публічної інформації, Секретаріат повідомив, що у «Щорічній Доповіді Уповноваженого містяться висновки щодо необґрунтованого зарахування інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання інформації та обмеження доступу до інформації, відстрочки у задоволенні запитів».

Доповідь за 2023 рік містить рекомендації, що стосуються поліпшення стану забезпечення права на інформацію, зокрема,

Верховній Раді України відновити роботу робочої групи із системного вдосконалення законодавства про доступ до публічної інформації та розробити проект закону щодо внесення змін до Закону України «Про доступ до публічної інформації» та інших законів України для гармонізації законодавства України з Конвенцією Ради Європи про доступ до офіційних документів, розглянути та надати висновок про розгляд для прийняття за основу проекту закону України «Про Національну комісію з питань захисту персональних даних та доступу до публічної інформації»;

Міністерству цифрової трансформації України розробити спільно з Національним агентством з питань державної служби єдиний уніфікований прикладний курс підвищення кваліфікації для державних лужбовців і службовців органів місцевого самоврядування щодо особливостей інформаційного аудиту, формування та оприлюднення наборів відкритих даних відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»;

Національному агентству з питань державної служби

розробити спільно з Міністерством цифрової трансформації України єдиний уніфікований прикладний курс підвищення кваліфікації для державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування щодо особливостей проведення інформаційного аудиту, формування та оприлюднення наборів відкритих даних відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».

* * *

Автори даного статистичного огляду вдячні відомствам, які надали інформацію на запити «Донецького Меморіалу» щодо осіб, позбавлених волі, які перебувають в установах відомства, або до яких відомство має стосунок. Ми вдячні Департаменту з питань виконання кримінальних покарань Мінюсту України, Центру охорони здоров'я ДКВС України, Центру пробації, Національній поліції України, Службі безпеки України, Міністерству освіти і науки України, Офісу Генерального прокурора України, Офісу Президента України.

Надана ними інформація використана при підготовці даного огляду. Наведені у огляді дані і відомості можуть уточнюватись та доповнюватись, якщо буде отримана відповідна додаткова інформація.